

УДК 338.27:519.71:330.46

Алла Бєлова

**СИСТЕМНО-УНІВЕРСАЛЬНІ ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ
РОЗБУДОВИ В РЕГІОНАХ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА
ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ТИПУ**

Дане дослідження полягає у розробці теоретико-методологічних і методичних положень щодо формування і реалізації механізму управління промисловими підприємствами на регіональному рівні. Визначено сучасні умови та перешкоди на шляху реалізації структурних зрушень у межах реального сектора регіональної економіки. Запропоновано принципи розробки технології управління розвитку промислового виробництва та регіональних промислових комплексів, що посприяє створенню нових галузей інноваційно-інформаційного типу.

Ключові слова: структурні зрушення, регіональний промисловий комплекс, реструктуризація, промислові підприємства, регіональний сектор, регіональна економіка.

Данное исследование состоит в разработке теоретико-методологических и методических положений по формированию и реализации механизма управления промышленными предприятиями на региональном уровне. Определены современные условия и препятствия на пути реализации структурных сдвигов в рамках реального сектора региональной экономики. Предложены принципы разработки технологии управления развития промышленного производства и региональных промышленных комплексов, что будет способствовать созданию новых отраслей инновационно-информационного типа.

Ключевые слова: структурные сдвиги, региональный промышленный комплекс, реструктуризация, промышленные предприятия, региональный сектор, региональная экономика.

This research is to develop theoretical and methodological and methodical provisions on the formation and implementation of manufacturing control mechanism at the regional level. Definitely modern conditions and obstacles to implementation of structural changes within the real sector of the regional economy. Principles of development control technology of industrial production and regional industrial complexes, which contribute to the creation of new areas of innovation and information type.

Keywords: structural changes, the regional industrial complex restructuring, industry, regional sector, the regional economy.

Постановка проблеми. Сучасний етап регіонального розвитку характеризується відсутністю цілеорієнтованої ефективної системи управління промисловими підприємствами, вдосконаленої їх організаційної структури та відсутністю

© Бєлова А. І., 2013

впровадження сучасних технологій адаптивного управління стратегічним потенціалом.

Гіркий досвід непослідовної політики економічних реформ в Україні є вагомим аргументом нинішньої економічної ситуації, в якій опинилися вітчизняні підприємства і які стали причиною низької інвестиційної привабливості і низького економічного зростання, що прямо вплинуло і на рівень регіонального розвитку. Українська економіка дуже повільно адаптується до потреб економічного раціоналізму та глобалізації. В той же час перед національною економікою постає нагальне завдання – бути повноцінним суб'єктом процесу економічної інтеграції.

Метою статті є дослідження негативних тенденцій на шляху розбудови регіонального промислового виробництва і визначення пріоритетних напрямів пристосування його до мінливих умов ринкової економіки з метою забезпечення подальшого розвитку реального сектора регіональної економіки нового типу та національної економіки в цілому.

Досвід досліджень у даній сфері і публікацій. Теоретичним і прикладним аспектам досліджуваної у статті проблематики присвячені розробки, представлені у наукових працях таких науковців, як А. М. Власової, В. М. Заболотного, С. М. Козаченка та ін. Грунтовний доробок щодо формування та використання нової системи функціонування промисловості, що забезпечить економічне зростання регіонального промислового комплексу здійснено вітчизняними науковцями: О. М. Алимовим, Б. М. Данилишиним, В. В. Микитенко, О. І. Тимченко, О. С. Чернюк та ін. Проте, наразі, потребують подальшого вивчення й наступні системно-універсальні питання щодо формування дієвого механізму розбудови нової форми організації регіонального промислового комплексу для підвищення ефективності функціонування як національної економіки, так і національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Проблематика впровадження процесів інтенсифікації соціально-економічного розвитку реального сектора економіки гостро постала у контексті нарощення темпів транснаціоналізації та масштабів глобалізації економічних систем. Серед складного комплексу чинників, які визначають можливість створення конкурентоспроможної економіки, реструктуризація підприємств займає одне з визначальних місць. Даний фактор на сьогодні найменш задіяний національними підприємствами, що мають об'єктивний резерв для розвитку. На превеликий жаль, значна частина вітчизняних підприємств не використовує процес реструктуризації через відсутність кваліфікованих кадрів, обізнаності та практичного досвіду.

Посилення нестабільного зовнішнього економічного середовища, неефективність системи державного регулювання та втрата керованості виробничо-економічних систем, непослідовність у здійсненні економічних реформ лише загострило проблему своєчасної адаптації усіх секторів національної економіки до суттєвих змін. Вітчизняні підприємства здатні досягати значних успіхів, уміло використовуючи власний потенціал і вимоги міжнародної конкуренції, але критичний стан більшості промислових підприємств, установ та окремих регіонів унеможливає прискорення даних процесів. Значна залежність промислового виробництва від зовнішніх ринків перешкоджає структурному оновленню промислового виробництва. У той же час сировинна орієнтація значно переважає товарну як регіонального промислового комплексу (РПК), так і національної економіки в цілому.

Проте без чіткого бачення перспектив структурної перебудови (РПК) може призвести їх не лише до консервації, а й до посилення негативних тенденцій у всіх

галузях національної економіки. І навпаки, чітко визначені процеси, за умов цілеспрямованої структурної політики регіонального розвитку, дадуть змогу ефективніше виправити деформовану економіку, виходячи з пріоритетів структурної перебудови.

Одним із першочергових і основних завдань як для регіонального розвитку, так і для національної економіки має стати очищення неефективно функціонуючих та низькорентабельних підприємств, і заміні їх новими, здатними ефективно працювати в мінливих умовах ринку.

Недостатня розробка теоретичних і практичних аспектів формування й використання стратегічного потенціалу (СП) РПК ускладнює забезпечення ефективності впровадження стратегічного управління промисловим розвитком на регіональному рівні.

Процес забезпечення результативності управління розвитком СП РПК передбачає реалізацію комплексу інформаційно-методологічних підходів до формування й обґрунтування управлінських рішень, на основі системного, цільового та структурно-інформаційного підходів до впровадження процесів із формування, нарощення та використання виробничого потенціалу [4, 8].

Розробка та реалізація сучасної моделі розвитку національної та регіональної економіки потребує виважених і науково обґрунтованих уявлень щодо технологій управління СП РПК, оскільки реальний сектор є найважливішою структурною ланкою народного господарства.

Ефективну політику управління СП на регіональному рівні можна визначити на основі [4, 8].:

- впровадження високих технологій, підвищення конкурентоспроможності та нарощення інноваційного потенціалу регіонів;
- запровадження жорсткого державного контролю щодо розвитку ключових галузей реального сектора;
 - залучення іноземних інвестицій у виробничий сектор;
 - створення сприятливого середовища для промислових підприємств,
 - створення умов для стимулювання малого та середнього бізнесу;
 - вибір найраціональніших стратегій виробництва конкурентоспроможної продукції;
- нарощення регіонального виробничо-технологічного потенціалу і переходу до використання технологій інноваційно-інформаційного типу;
- зміцнення регіонального інноваційно-інвестиційного потенціалу, шляхом стимулювання спільної міжнародної діяльності;
- формування інституціонального та нормативно-правового забезпечення процесів освоєння передових прогресивних технологій, створення та запровадження наукомістких виробництв у межах реального сектора регіональної економіки;
 - забезпечення енергетичної безпеки регіону;
 - розробка та реалізація цільових програм розвитку експортного потенціалу високотехнологічної продукції;
 - поглиблення інтеграції у світо господарську економічну систему.

Стратегічні зміни, які відбуваються в межах РПК та перехід на якісно новий рівень промислового зростання інноваційно-інформаційного типу стають імовірними лише у разі, якщо їхній стратегічний потенціал розглядається як цілісна система, що повинна відповідати методології виміру. Контроль за процесами використання можливостей, виявлення резервів, їх формування та нарощення мають бути

визначальними щодо реалізації стратегічних змін РПК. Вище наведене надасть можливість створити відповідні умови, що забезпечать ефективність процесу змін. Таким механізмом може бути реструктуризація як промислового виробництва, так і регіонального розвитку.

Реструктуризацію можна віднести до одного з тих ключових елементів, що уможливають отримання конкурентних переваг у сьогоденному високо конкурентному середовищі. Проблематика провадження процесів інтенсифікації соціально-економічного розвитку реального сектора економіки гостро постала у контексті нарощення темпів транснаціоналізації та масштабів глобалізації економічних систем. Зазначене зумовило необхідність розроблення та адаптації новітніх технологій управління реструктуризацією багатокomпонентних систем у цілому і виробничо-економічних, зокрема, оскільки останні функціонують в Україні в умовах нестабільного економічного середовища і ресурсних обмежень.

Прискорення реструктуризації та диверсифікації виробництва в регіонах, впровадження технічного переоснащення посприяє створенню галузей інноваційно-інформаційного типу, які мають ресурсо- й енергозберігаючий характер, що дозволить сформувати збалансовану структуру РПК і забезпечить зростання частки високотехнологічних видів діяльності.

Розробка програми реструктуризації підприємства на інтеграційних засадах є детальним планом заходів, що визначають алгоритм їх реалізації, обсяги ресурсної бази і результати їх використання.

Сучасна трансформація виробничо-господарських систем на рівні регіонів України в умовах нарощення загроз світової фінансово-економічної кризи, коли суб'єкти державного управління не в змозі директивними методами впливати на зміну енергоекономічних параметрів функціонування будь-яких суб'єктів підприємництва, повинна своєчасно вживати адекватних заходів із оптимізації суспільного відтворення. Оптимізація суспільного відтворення надасть можливість здійснювати коригувальні заходи щодо макроекономічного розвитку РПК, розвитку галузевих структур виробництва, узгоджувати ціни на промислову продукцію та регулювати грошово-фінансові потоки між видами економічної діяльності для забезпечення достатнього рівня економічної безпеки як регіонів, так і держави в цілому.

Мінливість зовнішнього середовища та його вплив на темпи промислового зростання в регіонах держави, обумовлюють необхідність державного регулювання регіонального розвитку. Щодо стратегічних позицій виробничо-економічних систем на рівні регіонів та здійснення економічних реформ і усунення диспропорцій у всіх секторах регіональної економіки забезпечить формування організаційно-економічних, нормативно-правових, фінансово-економічних та системно-універсальних чинників.

Висновки. Реалізація зазначених завдань дозволить підвищити вартість основних виробничих засобів промислових підприємств, підвищить їх конкурентоспроможність і забезпечить нарощення власного капіталу.

Стратегічною метою формалізації та реалізації дії РПК нового типу є створення багатогалузевого, високотехнологічного, конкурентоспроможного і високоефективного промислового комплексу в межах регіону як основи забезпечення достатнього рівня його розвитку.

Щодо інноваційно-структурної трансформації та активізації економічного розвитку, то вона потребує вирішення нагальних завдань, які пов'язані з впровадженням науково-технічної та технологічної модернізації і оновленням виробництва в

межах РПК відповідно до світових стандартів; забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних товарів і підвищення соціальної спрямованості економічного розвитку; формування збалансованого господарського комплексу регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алимов О. М.* Стратегічний потенціал – сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку [Текст] / О. М. Алимов, В. В. Микитенко // Продуктивні сили України, науково-теоретичний економічний журнал. – К.: Вид-во РВПС України НАН України, 2006. – № 1. – С. 135 – 151.
2. *Микитенко В. В.* Агрегована оцінка та проектування стратегічного потенціалу промисловості [Текст] / В. В. Микитенко // Соціально-економічні напрями розвитку регіонів в контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції. Матеріали Міжнар. науково-практич. конференції студентів і молодих вчених. – Херсон: ХНТУ МОН України, Вид-во ПП Вишемирський В. С. – 2006. – С. 84 – 90.
3. *Микитенко В. В.* Формування системи забезпечення енергоефективності на синергетичних підходах [Текст] / Микитенко В. В. // Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний ін-т» МОН України. – К., 2006. – № 3. – С. 293–300.
4. *Худолей В. Ю.* Технологія структурно-функціонального оцінювання стратегічного потенціалу регіональних промислових комплексів [Текст] / Чуприна М. О., Худолей В. Ю. // Соціально-економічний розвиток регіонів у контексті сучасних процесів міжнародної інтеграції. – Херсон, ХНТУ МОНмолодьспорту України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2010. – С. 195 – 200.
5. *Ліщук А. І. (Белова А. І.)* Необхідність удосконалення територіально-організаційної структури підприємств промислового виробництва [Текст] / А. І. Ліщук (А. І. Белова) // [Зб. наукових праць КУ-ЕТТ. Серія: Економіка і управління]. – Київ, Вид-во КУЕТТ МОН України, 2005. – Вип. 7. – С. 162 – 163.
6. *Кузьменко Л. М.* Региональные кластеры и конкурентоспособность региона / Л. М. Кузьменко / Регион в условиях роста открытости национальной экономики: Монографія [Текст] / Н. Г. Чумаченко, Л. Г. Червова, Л. М. Кузьменко, Р. В. Кузьменко [та ін.]. – Донець: Из-во ИЭП НАН Украины, 2010. – С. 101 – 115.
7. *Воропай Н. И.* Региональные аспекты энергетической безопасности России [Текст] / Н. И. Воропай, С. М. Клименко, Л. Д. Криворучкий // Научные записки: Украинский дом экономики и научно-технических знаний Общества «Знание» Украины. – К.: Изд-во Знание, 1999. – С. 46 – 52.
8. *Микитенко В. В.* Формування комплексної системи управління енергоефективністю в галузях промисловості виробництва: Монографія [Текст] / В. В. Микитенко. – К.: Ін-т економіки НАН України, Вид-во «Екс'Об.», 2005. – 336 с.